Het belang van schoon ondergoed

Het belang van schoon ondergoed

Valerie Eyckmans

Roman

Uitgeverij VRIJDAG

© 2017 – Valerie Eyckmans & Uitgeverij Vrijdag
Jodenstraat 16, 2000 Antwerpen
www.uitgeverijvrijdag.be

Omslagontwerp: Kris Demey
Vormgeving binnenwerk: theSWitch, Antwerpen
Foto auteur: Sepp Van Dun

NUR 301
ISBN 978 94 6001 563 2
D/2017/11.676/376

e-boek ISBN 978 94 6001 576 2

Niets van deze uitgave mag door middel van elektronische of andere middelen, met inbegrip van automatische informatiesystemen, worden gereproduceerd en/of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Part of every misery is, so to speak, the misery's shadow or reflection: the fact that you don't merely suffer but have to keep on thinking about the fact that you suffer.

- C.S. Lewis, *A Grief Observed*

1

Ik leerde Missy kennen in de cafetaria van het ziekenhuis. Ik was van een bierfiets gevallen, mijn hoofd vol op de kasseien, zij had kanker. Ik deelde een kamer met een oud wijf dat me de oren van mijn kop kletste, zij vocht tegen de eenzaamheid. Ik had geen idee wat ik met mijn leven moest doen, zij zou straks misschien geen leven meer hebben. Om deze en andere redenen, die we niet uitspraken, dronken we elke dag tussen twee en vier samen zoveel mogelijk bier.

'Wat heb je eigenlijk?' vroeg ik haar een paar dagen nadat we elkaar hadden ontmoet. Het was niet dat ik het niet eerder had durven vragen of dat het me niet interesseerde. Ik wist, afgaande op de afdeling waar ze lag, dat ze kanker had, en het had me lullig geleken om bij onze kennismaking meteen al door te drammen over details. Bovendien was het niet mijn bedoeling om dikke maatjes met haar te worden. Daarvoor vond ik haar te gestoord en te zweverig. Maar ze intrigeerde me en omdat ze zo vrolijk was, dacht ik dat het misschien minder erg met haar gesteld was dan ik aanvankelijk had aangenomen.

'Pech,' zei ze. 'Ik heb gewoon pech.' Met de rug van haar smalle hand, die blauw zag van de naaldenprikken, veegde ze de biersnor van haar gezicht. Ze dronk als een klein kind, de eerste slok nam ze altijd met twee handen. Er zijn vast kerels die zoiets sexy vinden, maar ik niet. Ik had mijn vrouwen graag rijp en vol. Mijn eerste grote liefde was Nicole, de kapster die elke week aan huis kwam om mijn grootmoeders haar

te doen. Nicole was wulps, hoogblond en altijd vrolijk. Ze droeg felgekleurde jurkjes van stretchstof en tussen de romige rolletjes op haar rug zag je de contouren van haar beha, wat in die tijd al meer dan genoeg was om mijn fantasie op hol te doen slaan. Normaal knipte mijn moeder altijd mijn haar, maar op de dag van mijn dertiende verjaardag, toen ik weer eens onnodig lang in de buurt van de keuken rondhing, die zoals elke woensdagnamiddag geurde naar shampoo, duwde Nicole mij op een stoel en gaf me een gratis beurt. Terwijl mijn grootmoeder onder de droogkap zat, verdiept in haar tijdschrift, woelde Nicole vrolijk tsjirpend met haar korte, zonnebankbruine vingers door mijn haar, trok eraan, kamde het, knipte en woelde nog meer. Ze kwekte onophoudelijk, maar ik hoorde niet wat ze zei, was bedwelmd door haar parfum en de kracht van haar warme, gretige handen. Als ze zich vooroverboog om de tondeuse te pakken, streelden haar borsten mijn rechterwang. Diezelfde avond viste ik de handdoeken die ze gebruikt had uit de wasmand, snoof haar geur op en trok me voor het eerst in mijn leven af. Het werd een wekelijks ritueel, één waar ik al vanaf het ontwaken naar uitkeek. Tot die keer dat ik, op weg naar mijn kamer voor mijn gebruikelijke woensdagavondsessie, mijn grootmoeder werktuiglijk goeienacht wenste en zij me onverhoeds dicht tegen zich aantrok voor een knuffel. Ik kreeg pardoes een stijve omdat ik Nicole in haar vers gewassen, gekrulde haar rook. Een stijve krijgen als je grootmoeder je knuffelt, dat wil je echt niet meemaken.

Missy had gelijk. Het deed er niet toe wat ze had, ze had bovenal pech, dus bestelden we meer bier, speelden Galgje – zij won met het woord 'leukopenie' – namen afscheid met een vage hoofdknik en gingen elk lichtjes aangeschoten naar onze kamer, zij uitkijkend naar het derde deel van een elfentrilogie, ik naar de pijnstillers die geserveerd werden bij het avondmaal.

Ik had net mijn medicatie achter de kiezen toen mijn broer Johannes kwam binnenvallen met een sixpack bier dat hij op zijn werk achterover had gedrukt – hij was net aan de slag gegaan bij de Colruyt. Terwijl we in stilte naar het voetbal keken vroeg ik me af waarom hij hier zat en niet thuis, op de sofa met het uitgesleten gelige kussen dat zich na jaren bankhangen zodanig naar zijn zware, plompe lichaam had gevormd dat het haast vijandig aanvoelde wanneer je op zijn plaats ging zitten. Tijdens de rust polste ik zo nonchalant mogelijk, mijn ogen op het scherm, of alles oké was. Hij keek mij evenmin aan, haalde zijn schouders op en kneep zijn blikje samen. Ik kon me voorstellen dat de sfeer in mijn ouderlijk huis niet bepaald hartelijk was nu ik mezelf voor de zoveelste keer als een wandelende teleurstelling had bewezen door dronken van een bierfiets te vallen.

Johannes was niet mijn enige broer. Er was ook Gabriël, de oudste van ons drieën, die niet enkel de naam, maar ook de status van een engel had gekregen na zijn korte leven. Het was inmiddels zeven jaar geleden dat hij 'van ons heenging', zoals mijn moeder het verwoordde, telkens als iemand ernaar vroeg. Ik was net twaalf geworden toen Gabriël met een rugzak vol goede bedoelingen naar Irak trok om er in een ziekenhuis te werken. Het leek hem leerzaam. Hij studeerde geneeskunde en was moeiteloos door zijn eerste jaar gewalst. Het ziekenhuis waar hij terecht zou komen lag zo'n vijftig kilometer buiten Basra. Hij reisde ernaartoe met acht andere studenten, het leek een waterdicht plan. Mijn ouders waren vooral trots op zijn christelijke instelling, iedereen was er gerust op. De oorlog tussen Iran en Irak was officieel voorbij. Dat zeiden ze althans op het journaal. Twee weken na zijn vertrek werd er een aanslag gepleegd op het ziekenhuis. Er vielen eenendertig doden.

De dag dat we het nieuws vernamen, was het alsof er een

lawine over ons huis schoof die mijn ouders bedolf onder verdriet, voorgoed. Hoeveel lentes en zomers er ook nog zouden komen, binnen zou het altijd winter blijven.

Waar ik met Jo uiterlijk weinig gemeen had, was ik van jongs af aan een wandelende kopie van Gabriël. Hoe ouder ik werd, hoe meer ik op hem ging lijken. We hadden dezelfde ogen, dezelfde lach, dezelfde tengere lichaamsbouw, hetzelfde lichtblonde haar. In de eerste jaren na zijn dood zag ik verre vrienden en oude kennissen soms zichtbaar schrikken als ze me na lange tijd weer zagen; leraren die Gabriël in hun klas hadden gehad vergisten zich voortdurend van naam; ik betrapte mijn eigen moeder er soms op dat ze naar me keek met iets van achterdocht in haar blik, alsof ze dacht dat ik een gemene grap uithaalde, dat ik het opzettelijk deed. Op de lange duur raakte ik zelf nog het meest van iedereen in de war over wie ik was, of wie ik werd verondersteld te zijn. Langzaam groeide de overtuiging dat ik voor mijn ouders niks meer dan een herkansing was. Ze deden me op voetbal, hoewel ik een kluns was op het veld. Ik had er een hekel aan, kreeg al buikpijn als ik de muffe geur in de kleedkamer rook. Voor mijn verjaardag kreeg ik niet de strips die ik wilde, maar het soort saaie, wetenschappelijke boeken waar Gabriël dol op was toen hij mijn leeftijd had, en toen ik, enkele maanden na zijn dood, naar de humaniora ging, was er voor hen geen twijfel dat ik Latijn-Grieks ging studeren, terwijl ik liever iets met mijn handen wilde doen, zoals Johannes, die in de technische zat en eigenhandig de motor van zijn Honda Wallaroo had opgevoerd.

Een tijdje wist ik niet beter en ging ik erin mee, deed ik zelfs mijn best me te gedragen zoals ik dacht dat Gabriël zich zou gedragen. Rond mijn vijftiende kreeg ik er genoeg van en ging ik er alles aan doen om zo min mogelijk op mijn dode broer te lijken, die met elke herinnering die werd opgerakeld

voorbeeldiger, slimmer en knapper werd. Ik schoor mijn haar af, begon te roken, maakte gaten in mijn broeken en luisterde onophoudelijk naar de meest afgrijselijke punkrock die ik kon vinden. Ik raakte betrokken bij knokpartijen, sleet mijn dagen in het jeugdhuis en stak op school geen poot meer uit, waardoor ik het vijfde jaar moest overdoen. Vanaf het moment dat ik eindelijk mijn diploma op zak had, deed ik helemaal niets meer. Ik wist dat ik mijn ouders met de dag meer teleurstelde, maar ik stelde ze tenminste teleur als mezelf – al was ik zelfs daar niet meer zeker van.

Tijdens de rust imiteerde Johannes opnieuw hikkend van het lachen hoe ik van de bierfiets was gedonderd – ik was op de valreep uitgenodigd op het vrijgezellenfeest van een van zijn kameraden en omdat ik niets beters te doen had, aanvaardde ik de invitatie. Ik lachte mee, maar eigenlijk schaamde ik me kapot. Het was zoals met roken: het was een gewoonte geworden om overal een zooitje van te maken, ik wist dat het tijd was om ermee te kappen, maar ik stelde het telkens opnieuw uit.

Na de match bukte Jo zich met een zucht voorover om de lege blikjes te verzamelen; in het genadeloze licht van de ziekenhuislampen zag ik dat zijn donkere haar dunner werd op de kruin. Ik bedacht dat het niet lang meer zou duren voor hij net als pa een kroontje zou krijgen, hoewel hij pas vierentwintig was, vier jaar ouder dan ik. Ik wilde hem ermee plagen, maar hij zag er moe uit, zijn gezicht was bleek en ingevallen en hij had een slordige stoppelbaard. Ik keek naar zijn handen, stevige, geblokte japen met afgeknauwde vingernagels, gluurde naar de zwarte haartjes die zijn gespierde voorarmen arceerden, bleef hangen bij het toefje borsthaar dat uit de hals van zijn T-shirt klom en verbaasde me opnieuw over de ontelbare verschillen tussen ons. Zelfs zijn stem was anders dan de mijne: hij had een diepe, ronkende stem die hoofden deed

omdraaien, terwijl ik ongewild scherp en nasaal klonk, alsof ik permanent verkouden was. Jo en ik leken niks gemeen te hebben, behalve het gruwelijke onvermogen om uit te spreken wat ons dwarszat.

Toen hij eindelijk weg was, hing er een bierwalm in de kamer die zelfs het praatzieke mens naast me knock-out had gekregen. Ik ademde opgelucht de stilte in, dacht aan Missy en vroeg, voor ik in een rusteloze slaap sukkelde, aan de dikke verpleegster die nog even haar hoofd om de deur stak wat 'leukopenie' betekende. Het had iets met bloedcellen te maken. Meer begreep ik niet.

Toen we de volgende dag bier dronken en Missy haar blocnote tevoorschijn haalde voor een spelletje Galgje, laste ik een nieuwe spelregel in. Er mochten geen medische termen meer gebruikt worden.

'Waarom niet?' vroeg ze.

'Omdat jij een oneerlijke voorsprong hebt.'

Missy leek iets te willen zeggen, bedacht zich en zette nauwkeurig elf stipjes op papier. Ik had amper drie letters geraden toen ze alweer gewonnen had en keek nukkig toe hoe ze triomfantelijk de overgebleven letters invulde.

'Kloothommel' stond er.

'Pardon, bij mijn weten staat kloothommel niet in de *Van Dale*,' protesteerde ik, al wist ik het niet zeker.

Missy zuchtte, dronk haar glas in één teug leeg en liep zonder iets te zeggen de cafetaria uit. Naar het toilet, dacht ik, tot het me begon te dagen dat ze me had laten zitten. Dat kwam me niet goed uit, want ik had haar eigenlijk willen vragen of ze me een paar biertjes kon voorschieten: mijn geld was op en mijn moeder zou pas de volgende dag langskomen.

De uitbater van de cafetaria scheurde een blaadje van de kalender, hij grinnikte om het mopje op de achterkant dat hij in de dagen nadien nog vaak zou vertellen aan zijn klanten.

Het was 22 februari 1997. Op de radio werd een wetenschapper geïnterviewd over 's werelds eerste gekloonde schaap, naast me zat een bejaarde man hoofdschuddend te mompelen dat de wereld op zijn kop stond. Ik knikte, zei dat het bij de beesten af was, niemand lachte om mijn grapje.

2

Sinds Missy uit mijn leven is, heb ik niet meer rechtopstaand geplast. Gewoonlijk, als de bril schoon is, ga ik zitten. Als er geen bril is, of als hij werkelijk te smerig is, probeer ik een hurkzit aan te houden en plas ik al zwevend, hopend dat ik niet in een kramp schiet – ik heb helaas de dijspieren van een klein meisje. Alleen wanneer ik erg moe of dronken ben, laat ik me moedwillig zakken op het plakkerige porselein, al heb ik daar na de landing, als ik voel hoe achtergebleven spetters taai geworden, lijmachtige urine zich vastzuigen aan mijn billen, vrijwel altijd spijt van.

Met de boord van mijn T-shirt over mijn neus getrokken blijf ik een tijdje in de deuropening van het toilet staan. De barst in de voet van de pot is nog groter geworden en er spartelt iets in het water. Zitten is sowieso geen optie. Boven de wc hangt een stuk karton waarop vriendelijk wordt verzocht geen papier in de pot te gooien, maar het in de emmer ernaast te deponeren. Drukletters en kleine letters staan kriskras door elkaar, alsof de woorden een polonaise dansen en het verzoek iets vrolijks krijgt. Vanuit mijn ooghoek zie ik een kakkerlak in de uitpuilende vuilnisemmer verdwijnen. Het papier ritselt, de bovenste laag beweegt, een prop valt overboord.

Zweetdruppels glijden plagerig traag langs mijn slaap, strelen zachtjes mijn kaaklijn. Het is drukkend, warmer dan gewoonlijk rond dit uur. Zelfs de motten die anders vrolijk rond het flikkerende peertje aan het plafond fladderen, zitten nu roerloos op de muren, hun vleugels koppig tegen elkaar. In

de tuin kondigt een orkest van kikkers en krekels het vallen van de avond aan.

Ik hoor opnieuw gespartel, een kort gekras op het porselein, als van nagels op een krijtbord. Ik huiver, zet een stap achteruit. In gedachten zie ik een rat op de bodem van de pot scharrelen, het glinsterende lijf woest en wanhopig op zoek naar een uitweg. Ik probeer het beest uit mijn hoofd te schudden, maar de klamme, stugge staart schuurt langs mijn netvlies en start een stomme film van wat er zou kunnen gebeuren, de beelden walsen in slow motion voorbij: mijn broek die op mijn enkels valt. Mijn duimen die achter het elastiek van mijn onderbroek haken. Mijn billen die traag een schaduw over de rat werpen als ik me met een zucht van opluchting laat zakken. Mijn ballen, midden in de pot, uitnodigend als een reddingsboei. Inktzwarte kraaloogjes die oplichten in het duister. Een grijzige, trillende bovenlip die langzaam en beheerst opkrult, als een rolluik dat voorzichtig wordt opgetrokken. Messcherpe tanden die tevoorschijn komen. Een klauw die uithaalt. Bloed. Overal bloed.

Een plotse golf van misselijkheid doet me kokhalzen, waardoor de boord van mijn T-shirt losschiet, de stank van het toilet me vol in mijn gezicht slaat en de rat naar de coulissen van mijn gedachten rent.

Met gesloten ogen leun ik tegen de balustrade van de overloop, op zoek naar afleiding in het grillige landschap dat zich voor me uitstrekt. Een zeldzaam briesje kietelt mijn nek, blaast voorzichtig het gewicht van mijn schouders. Bijna ontspan ik.

De baobab aan de rand van het reservaat doet me denken aan die keer toen Missy en ik naar Frankrijk reden om er champagne te gaan proeven en ik achter het stuur zat te vloeken omdat ik dringend moest plassen, maar nergens in de wijde omtrek een boom vond. Alleen maar velden; vlakke,

oneindige, open velden. Missy vond me preuts en rolde vaker met haar ogen dan ik die dag verdragen kon. Ze zat onderuitgezakt in de passagiersstoel van mijn gammele Opel Astra, haar vuile blote voeten lagen op het dashboard, haar rechterarm hing roodverbrand en lusteloos uit het open raam. Om haar enkel zat een fijn zilveren bandje met belletjes die rinkelden bij de geringste beweging, zodat het leek alsof ik met een pratende tamboerijn op reis was.

'Ik heb nooit begrepen waarom mannen per se ergens tegenaan moeten plassen,' zei ze.

Ik dacht na, blij dat ze me afleidde van mijn volle blaas, die elk ander orgaan uit mijn lijf leek te willen duwen.

'Het gaat er niet om ergens tegenaan te plassen, het gaat om de beschutting. Het gevoel te hebben dat je afgeschermd bent. Dat niet iedereen je lul kan zien.'

'Echt? Wat een gezeik.'

'Punten voor je woordkeuze,' merkte ik droog op, terwijl ik velden en wegen afspeurde naar een boom. 'En kan je alsjeblieft die smerige poten van het dashboard halen?'

'Jij waardeert niet wat je door de natuur in je schoot is geworpen. Weet je wat ik ervoor zou geven om te kunnen paraboolpissen?' vroeg ze. Ze strekte haar benen zodat haar voeten de bestofte voorruit van de auto raakten en tekende er met haar grote teen, waar een restje blauwe nagellak op zat, een lachend gezichtje op. Ik verliet de asfaltweg en sloeg op goed geluk een verlaten, hobbelige zandweg in. De belletjes rammelden en rinkelden onophoudelijk.

'Wat is paraboolpissen?' riep ik overdreven luid, een geërgerde blik op Missy's enkel.

Ze nam haar voeten van het dashboard, ging in lotushouding zitten en begon geconcentreerd aan haar teennagels te pulken.

'Plassen in een boogje natuurlijk.'

Natuurlijk. De zandweg, die een bultig paadje werd, leek dood te lopen, maar ik bleef koppig verder rijden, pierend in de felle, lage namiddagzon. Tien minuten later gaf ik het op. Nergens was een boom te bekennen. Bovendien dramde Missy net zo lang door over de voordelen van het paraboolplassen tegenover de nadelen van het hurkplassen tot ze zelf ook moest. Ze liep in een drafje het veld op, wilde haar rok optillen en hurken, maar bedacht zich, keek me met een grote grijns aan en stelde voor de rollen om te draaien.

'Ik plas rechtopstaand, jij op je hurken. Kom op!'

Voor ik kon protesteren haalde ze een leeg plastic colaflesje uit de auto, waar ze met een zakmes de bodem uit sneed. Schaamteloos tilde ze haar rok op, stapte uit een kinderachtige roze slip, boog lichtjes door haar knieën en probeerde de fles zo te positioneren dat ze in een boogje kon plassen. Hoofdschuddend zei ik dat ze de fles niet goed hield, dat ze op haar eigen voeten zou plassen en toen ik zag dat het ook echt mis dreigde te gaan, ging ik mopperend achter haar staan om haar bekken, waar de botten scherp uitstaken, naar voren te duwen. Ze gilde alsof ze het warm water had uitgevonden en hoewel haar plasboogje eerder een flauwe verkeersdrempel dan een parabool was, deed ik alsof ik onder de indruk was en gaf daarna vanuit kikvorsperspectief toe dat op je hurken plassen hopeloos saai was, terwijl ik het best leuk vond om zittend te plassen. Ik had er talent voor om de boel te laten hangen, in het leven en op de pot.

Missy liet de zoom van haar rok weer los, maar liet haar slipje liggen. Ze nam mijn hand en trok me dieper het veld in. Op haar wangen verscheen een blos. 'Of heb je daar ook een boom voor nodig?' vroeg ze over haar schouder, toen ze voelde dat ik bleef staan. Ze keek me uitdagend aan terwijl ze de bandjes van haar topje opzijschoof, maar ik zag een nerveus trekje om haar mond dat ik niet eerder had gezien. Ik

besefte dat het haar eerste keer was. Ik herinner me dat ik een ogenblik aarzelde, een seconde, niet langer, maar een seconde waarvan ik me later vaak heb afgevraagd of ik toen al meer om haar gaf dan ik aan mezelf wilde toegeven.

'Good evening, mister Samuel.'

Ik schrik als Stanley plots naast me staat. Ondanks de petroleumlamp die hij vasthoudt, is zijn gezicht nauwelijks te onderscheiden van de invallende duisternis. Hij lacht een brede strook glanzend roze tandvlees bloot. Zijn tanden lijken stuk voor stuk te twijfelen tussen vasthouden of loslaten.

Stanley vraagt of alles naar wens is, of ik het nog naar mijn zin heb in de lodge. Ik knik, uit beleefdheid, maar ik lieg. Niks is naar wens. Mijn lijf jeukt. Mijn darmen zijn in de war. Het toilet is smerig. De badkamer is smerig. De keuken is smerig. Het voortdurende gekreun en gekraak van het hout houdt me nacht na nacht uit mijn slaap.

Stanley klakt met zijn tong, zoals hij wel vaker doet tijdens een gesprek. Ik weet nog steeds niet wat het wil zeggen, twijfel of het wel iets betekent. Ik kijk weer naar de enorme boom, waarvan nu nog slechts de contouren zichtbaar zijn en verbaas me er opnieuw over hoe snel en genadeloos de duisternis op dit land inhakt.

We staan een tijdje zwijgend naast elkaar. Nu en dan klakt Stanley, waarna ik hem verwachtingsvol aankijk in de veronderstelling dat hij iets zal zeggen, wat hij nooit doet.

Net wanneer mijn volle blaas me eraan herinnert wat ik kwam doen, hoort ook Stanley het gespartel in het toilet. Alsof hij geen gevaar kent, buigt hij zich over de pot, die hij bijlicht met de lamp. Hij fluit tussen zijn twijfelende tanden en mompelt iets in het Chichewa, voor hij overschakelt naar het zangerige Engels waar ik inmiddels van ben gaan houden.

'Mister Samuel, kom kijken,' zegt hij zachtjes, terwijl hij met een sissend geluid zijn machete voorzichtig in de pot laat zakken. Ik negeer de wenk en doe in plaats daarvan een stap achteruit. Opnieuw knaagt de natte, woeste rat aan de randjes van mijn gedachten.

Ik probeer de afstand tot de baobab in te schatten terwijl ik mijn broekzakken aftast op zoek naar iets wat als wapen kan dienen in de wildernis erachter. Ik vind alleen een oud buskaartje en enkele munten. Als ik op mijn horloge kijk, zie ik dat de wijzers stilstaan. In de verte huilt een hyena, het schelle geluid doet me naar adem happen.

Stanley blijft onophoudelijk sissen, hij zit inmiddels op zijn knieën boven de pot, één arm half erin en ik weet niet of ik ontzag voor hem moet voelen, of hem ronduit gestoord vind.

'Kom maar, liefje,' sist hij een paar keer, om plots, snel en trefzeker, zijn arm als een harpoen, toe te slaan en het beest met een ruk uit de pot te trekken. Ik deins achteruit, wiek met mijn armen om mijn evenwicht te bewaren en raak Stanley vol in zijn gezicht. Zijn vingers lossen en het beest schiet rakelings langs mijn hoofd om ten slotte met een smak op de grond te vallen, krassend en krijsend alsof het met een roestige spijker wordt opengereten. Ik krijs mee tot ik Stanleys hand op mijn schouder voel en hem een paar keer zachtjes hoor klakken. Hij kijkt me verbaasd aan.

'Rustig maar, mister Samuel.' Hij schijnt met zijn lamp over de planken vloer en wijst naar de plek waar het beest zit te bekomen. 'Het is maar een vleermuis, een jong vleermuisje.' Het licht jaagt het dier de nacht in. Stanley bekijkt zijn hand, veegt het bloed af aan zijn uniformbroek, maakt een paar keer een vuist. 'Scherpe tanden wel, voor zo'n klein ding.'

Het was geen rat. Golven van opluchting rollen door mijn

lijf, ik zie over Stanleys hoofd dat de motten hun gebruikelijke gefladder weer hebben hervat, mijn spieren ontspannen. Pas dan voel ik het, en ik weet dat het te laat is om het te stoppen.

Stanley stapt geschrokken opzij. Hij volgt met de lamp het spoor van het lauwwarme water dat langs zijn voeten sijpelt en kijkt ontzet als hij ziet waar het vandaan komt. Het is moeilijk te zeggen wie zich het meest schaamt, hij of ik.

'Het spijt me,' stamel ik. 'Ik plas normaal niet rechtopstaand.' Ik kijk over Stanleys hoofd de duisternis in en probeer de baobab te vinden, tevergeefs. 'Sinds Missy dood is, ga ik altijd zitten,' mompel ik in mijn eigen taal.

Stanley houdt zijn hoofd schuin en klakt. Twee keer.

De hitte houdt me voor de zoveelste nacht op rij uit mijn slaap. Ergens op de overloop klinkt gekraak als van voorzichtige voetstappen en hoewel ik weet dat er niemand is, houd ik mijn adem in en blijf ik onbeweeglijk luisteren tot ik zeker ben dat het slechts balken zijn die kuchen, kieren die zuchten, een plank die zich loom uitstrekt over de vloer.

Het is zo donker in mijn kamer dat het geen verschil maakt of ik mijn ogen open of sluit. Ik draai me op mijn zij, op mijn rug, op mijn buik, tel een tijdje mijn ademhaling, veer gespannen recht als ik weer gekraak hoor, vraag hardop of er iemand is en schrik vervolgens van mijn eigen stem, die schor is van het lange zwijgen en daardoor niet als de mijne klinkt. Als er iets is wat ik hier, aan de rand van de wildernis, geleerd heb, is het dat duisternis een mens niet alleen 's nachts overvalt.

Het was niet gepland dat ik hier zou logeren. Ik zou een woning delen met een andere vrijwilliger, een Engelsman of een Schot, als ik het me goed herinner. Ik zou in het dorp wonen. Dat was de afspraak. Maar bij aankomst zat er een

kink in de kabel. Iets met een contract dat zogezegd verdwenen was. De woning was verkocht, er werd in allerijl naar een oplossing gezocht. Het werd een verloederde toeristenlodge aan de rand van een wildreservaat, een lemen romp op wankele houten poten, aangekleed met vodden, een strooien hoed met gaten op het hoofd. Hoe ik mijn eerste weken hier ben doorgesparteld. De moed en de zelfbeheersing die het me kostte om niet naar de luchthaven te rijden en het eerste vliegtuig naar huis te nemen. De eerste dagen durfde ik na vier uur 's middags niets meer te drinken, uit angst dat ik 's nachts naar het toilet zou moeten, de kreunende, krakende gang op. 's Avonds probeerde ik zo lang mogelijk in de buurt van de eigenaars te blijven, Stanley en Gloria, die op fluistertoon overschakelen als ik in de buurt kom en buigen als knipmessen wanneer ik hen om iets vraag. Ze slapen niet in een van de zeven kamers maar in de kleine conciërgewoning die een eindje verder op het domein ligt. Zelfs nu, bijna drie maanden later, zijn ze zuinig met woorden.

Ik zoek op de tast de lichtschakelaar, neem een slok water en diep Missy's notitieboekje op, zet mijn duim tegen de zijkant van het papier en laat de blaadjes een voor een los, sneller en sneller, in de hoop dat het verkoeling zal brengen.

'Wat schrijf je?' vroeg ik toen ik haar voor het eerst ontmoette. Ik had haar een tijdje in de gaten gehouden terwijl ze bedachtzaam in een boekje zat te schrijven, een diepe frons tussen haar wenkbrauwen. Ze had gevraagd of de stoel rechts van me nog vrij was. Michel, de uitbater van de ziekenhuiscafetaria, zette zonder iets te vragen een glas en een flesje donker bier voor haar neus, dat ze zelf uitschonk, goed uitschonk ook, wat me deed vermoeden dat ze niet vies was van het betere bier en wel vaker in de cafetaria kwam.

Zo zaten we een tijdje zwijgend naast elkaar, aan een bar waar geen borrelnootjes, maar flesjes met antibacteriële droge